

Latvijas PSR Ventspils apriņķa Vents
pagasta Pagaidu izpilote komiteja

Fonds Nr. 171

Vēsturiskā izziņa

1940. - 1941. g.

171.fonds

Latvijas PSR Ventspils apriņķa Ventas pagasta Pagaidu izpildu komiteja

VĒSTURISKĀ IZZIŅA

I

1940.gada 17.jūnijā Padomju Sociālistisko Republikas Savienības (turpmāk PSRS) Sarkanā armija okupēja Latvijas Republiku. 1940.gada 20.jūnijā tika izveidota Tautas valdība A.Kirhenšteina vadībā. 21.jūnijā tika pasludināta šīs valdības deklarācija. Tajā pat dienā Iekšlietu ministrs, kura pārziņā atradās pašvaldības, izdeva rīkojumu, ka līdz attiecīga likuma un pašu iedzīvotāju izraudzītas pašvaldības pārvaldes sastādīšanai visām amatpersonām un darbiniekiem jāturpina darbs saskaņā ar valdības 21.jūnija deklarāciju.

1940.gada 14.-15.jūlijā nedemokrātisku bezalternatīvu vēlēšanu rezultātā tapa parlaments - Tautas Saeima, kas 1940.gada 21.jūlijā savā pirmajā sēdē pasludināja Latvijā "padomju varu" un Latvijas Padomju Sociālistiskās Republikas nodibināšanu.

Pašvaldībās notika it kā pēc pašu dalībnieku iniciatīvas, bet patiesībā Latvijas Komunistiskās partijas (turpmāk LKP) organizētas tautas sapulces, kurās pagastu pašvaldību institūcijās formāli ievēlēja jaunas padomju varai uzticīgas amatpersonas, savukārt iekšlietu ministrs ar savu lēmumu apstiprināja šo "darbaļaužu brīvo gribu".

Šāda sapulce 1940.gada 28.jūlijā notikusi arī Ventas pagastā, savukārt 1940.gada 2.augustā ar iekšlietu ministra V.Lāča rezolūciju ieceltas jaunās amatpersonas – pagasta vecākais J.Veichels, valdes locekļi A.Liecinieks, A.R.Zvejnieks, J.Svirinš.

1940.gada 25.augustā Tautas Saeima pieņēma LPSR Konstitūciju, kas radīta pēc PSRS konstitūcijas parauga. Saskaņā ar Konstitūciju Tautas Saeima pasludināja sevi par LPSR Augstāko Padomi (turpmāk AP), kas ievēlēja Augstākās Padomes Prezidiju (turpmāk APP).

1940.gada 26.augustā pilnvaras nolika LPSR Ministru kabinets, tā vietā tika izveidota jauna valdība – LPSR Tautas Komisāru Padome (turpmāk TKP).

LPSR Konstitūcijas 52.pants paredzēja darbaļaužu deputātu padomju (turpmāk DDP) kā valsts varas orgānu veidošanu, savukārt 56.pants noteica, ka DDP izpildu un rīcības orgāni ir viņu ievēlētās izpildu komitejas.

1940.gada 27.novembrī LPSR APP izdeva dekrētu par lielo pilsētu un apriņķu pagaidu izpildu komiteju (turpmāk PIK) nodibināšanu līdz laikam, kamēr saskaņā ar konstitūciju ievēlēs darbaļaužu deputātu padomes. Saskaņā ar dekrētu apriņķa PIK līdz 1940.gada 1.decembrim apriņķos ietilpstošajos pagastos uzdots nodibināt pagastu pagaidu izpildu komitejas, kurām decembra mēnesī jāpieņem visas lietas no likvidējamām pašvaldībām, savukārt likvidācija jāveic līdz 1941.gada 1.janvārim.

Ventas pagasta PIK nodibināta ar Ventspils apriņķa PIK 1940.gada 29.novembra lēmumu sekojošā sastāvā: priekšsēdētājs J.Veichelis, locekļi - J.Apmanis, F.Rumbergs, J.Svirinš.

Pirmā Ventspils apriņķa Ventas pagasta PIK sēde notika 1940.gada 13.decembrī.

Pagasta PIK darbojās kā vietējās pārvaldes institūcija savās administratīvi teritoriālajās robežās, īstenojot ekonomisko un sociālo jautājumu risināšanu, atbilstoši augstākstāvošo institūciju norādījumiem. Visi pagasta PIK pieņemto lēmumu, rīkojumu un apkārtrakstu noraksti bija jānosūta apriņķa PIK, savukārt atbilstoši LPSR APP sekretariāta 1941.gada 12.marta apkārtrakstam sēžu protokolu noraksti bija jānosūta arī APP sekretariāta Informatīvi-Statistiskai daļai.

Galvenie uzdevumi:

- pārvaldes organizēšana;
- pašvaldības īpašuma un finanšu resursu pārvaldīšana (budžeta sastādīšana, nodokļu iekasēšana, algu izmaksa pašvaldības darbiniekiem);
- zemes ierīcības jautājumu risināšana;
- lauksaimnieciskās darbības uzraudzība;
- ceļu, tiltu būve un uzturēšana;
- izglītības un kultūras iestāžu (skolu, bibliotēku, tautas namu un klubu) darbības nodrošināšana;
- sociālo jautājumu risināšana (dažādu apliecību, pilnvaru izsniegšana, maznodrošināto pabalstīšana, dzimtsarakstu darbības),
- saimniecisko jautājumu risināšana (tirgotavu atvēršanas, preču un materiālu apgādes atļauju izsniegšana);
- sabiedriskās kārtības uzturēšana,
- jauniesaucamo karavīru reģistrācija.

Pagasta PIK bija jārada apstākļi sociālistiskās saimniecības formu izveidei, kas izpaudās kā zemes reformas īstenošana, regulāra ziņojumu sastādīšana apriņķa PIK, kā arī attiecīgajiem Tautas komisariātiem par lauksaimniecības darbu organizēšanu, sējas, ražas novākšanas gaitu; tika uzskaitīts lauksaimniecības inventārs, mājlopi.

Lai mazinātu iespējamo pretošanos padomju režīmam, īpaša rūpība tika pievērsta pagasta iedzīvotāju rīcībā esošu ieroču apzināšanai un atsavināšanai, sastādīti transporta līdzekļu, velosipēdu, radioaparātu īpašnieku saraksti.

Pagasta PIK organizēja PSRS Augstākās Padomes vēlēšanas pagasta teritorijā, kas notika 1941.gada 12.janvārī, kā arī Komunistiskās partijas un padomju valdības politiku atbalstošus pasākumus, tādus kā sociālistisko sacensību, Oktobra revolūcijas gadadienas un 1.Maija svētku atzīmēšanu.

LPSR AP 1941.gada 18.marta sēdē deva norādījumus PIK organizēt komisijas atsevišķās saimnieciskās un kultūras dzīves nozarēs, ieteicot pie pagastu PIK dibināt lauksaimniecības, finanšu un budžeta, kultūras lietu un veselības aizsardzības komisijas. Komisijās bija jāiesaista padomju varas aktīvistu 3-7 cilvēku sastāvā. To galvenie uzdevumi – kontrole un pārbaudes par likumu, dekrētu, valdības un Izpildkomitejas lēmumu izpildi.

Augstāk minētās komisijas Ventas pagastā nodibinātas 1941.gada 13.jūnijā ar lēmumu Nr.21.

PIK pastāvēšanas laikā dibinātas arī īslaicīgas komisijas – sociālistiskajai sacensībai (18.04.1941.), 1.Maija svētku rīkošanai (11.04.1941), meža zvēru postījumu vērtēšanai (30.05.1941.), jauniešu nozīmēšanai Darba skolās (30.05.1941.).

Ventspils apriņķa Ventas pagasta PIK savu darbību izbeidza 1941.gada jūnija beigās, kad Latviju okupēja Vācijas karaspēks.

II

Pastāvīgi glabājamo lietu aprakstā Nr.1 ir 111 lietas par 1940.-1941.gadu, kas ļoti plaši un visaptveroši atspoguļo PIK darbību. Ir daudz augstākstāvošo iestāžu norādījumi un dokumenti par to izpildi.

Būtiskākie dokumenti: pagasta padomes, valdes un PIK lēmumi, dokumenti par zemes reformas īstenošanu, dokumenti par biedrību likvidāciju, aizsargu organizācijas mantas konfiskāciju, pagasta iedzīvotāju, lauksaimniecības inventāra, mājlopu, transporta līdzekļu saraksti.

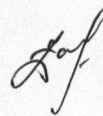
3

Dokumenti aptver padomju varas laiku, taču ir atsevišķi izņēmumi, kā pagasta padomes sēžu protokolu grāmata (103., 104.lieta), kas sāka 1931.gada 14.novembrī un kases grāmata (109.lieta), kas sāka 1939.gada 30.novembrī.

Fonds ar 1962.gada 11.jūnijā sastādīto aprakstu (110 lietām) pārņemts no Ventspils pilsētas valsts arhīva, kur tam bija Nr.92, apraksts rediģēts patreizējā variantā 1970.gada 12.decembrī, iepriekšējais apraksts pievienots kā lieta Nr.111.

Vēsturisko izziņu sastādīja:

Dokumentu aprakstīšanas daļas vadītāja vietniece

A.Zandmane

Rīgā, 2008.gada 02.decembrī

Šini lietā 3 (trīs)

numurētas lapas

20 13.g. 15. 05

LVA arhivists *[signature]*